

PRZEGLĄD
HISTORYCZNO-WOJSKOWY

Rada Naukowa PHW

dr hab. prof. WSKSiM w Toruniu Sławomir Cenckiewicz (przewodniczący RN PHW)
prof. Marek Chodakiewicz (USA)
dr hab. prof. UW r Piotr Cichoracki
dr hab. prof. Uczelni Łazarskiego Marek Gałęzowski
dr hab. prof. UW r Tomasz Głowiński
dr hab. prof. UW r Grzegorz Hryciuk
dr hab. prof. UMCS Robert Litwiński
prof. Jerzy Maroń
prof. Mirosław Nagielski
dr hab. prof. IH PAN Przemysław Olstowski
prof. Iwan Patrylak (Ukraina)
prof. Waldemar Rezmer
prof. Matthew Schwonek (USA)
prof. Wojciech Skóra
dr hab. prof. UWM Tomasz Strzeżek
dr hab. Mirosław Szumiło
płk dr hab. prof. ASzW Juliusz S. Tym
prof. Jonas Vaicenonis (Litwa)
prof. Mariusz Wołos

Kolegium redakcyjne

dr Daniel Koreś – redaktor naczelny
e-mail: d.kores@ron.mil.pl
dr Jerzy Kirszak – zastępca red. naczelnego
e-mail: j.kirszak@ron.mil.pl
mgr Krzysztof Widziński – sekretarz redakcji
e-mail: k.widzinski@ron.mil.pl
dr Konrad Paduszek – członek redakcji
e-mail: k.paduszek@ron.mil.pl
dr Jacek Jędrysiak – członek redakcji
e-mail: j.jedrysiak@ron.mil.pl
dr Paweł Skubisz – członek redakcji
e-mail: p.skubisz@ron.mil.pl
dr Arkadiusz Tuliński – członek redakcji i redaktor językowy
e-mail: a.tulinski@ron.mil.pl
dr Jarosław Szymański – redaktor tematyczny
e-mail: ja.szymanski@ron.mil.pl
dr Andrzej Olejniczak – redaktor tematyczny
e-mail: an.olejniczak@ron.mil.pl

PRZEGLĄD HISTORYCZNO-WOJSKOWY

Rocznik XIX (LXX)
Nr 1–2 (263–264)

WOJSKOWE BIURO HISTORYCZNE
im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego

2018
Warszawa

© Wojskowe Biuro Historyczne 2018
Wszelkie prawa zastrzeżone

Recenzenci naukowci:

Lista recenzentów naukowych rocznika jest publikowana w jego ostatnim numerze

ISSN 1640-6281

Redakcja „Przeglądu Historyczno-Wojskowego” informuje, że wszelkie wnioski, opinie i refleksje sformułowane w opublikowanych tekstach są wyrazem poglądów ich autorów

Redakcja techniczna i skład:

Drukarnia I-BIS Sp. z o.o. Andrzej Bieroński, Przemysław Bieroński S.J.
www.i-bis.com.pl

Druk:

Drukarnia I-BIS Sp. z o.o. Andrzej Bieroński, Przemysław Bieroński S.J.

Adres redakcji
ul. Pontonierów 2A
00-910 Warszawa 72
fax 261-813-144

Spis treści

Od redaktora naczelnego	9
-------------------------	---

ARTYKUŁY I STUDIA

Jarosław Centek, Niemieckie wojska lądowe na froncie wschodnim w listopadzie 1918 r.	11
Jacek Jędrzyak, Długa droga do odrodzenia – koncepcje budowy polskich władz wojskowych pod okupacją niemiecką w latach 1916–1918	44
Krzysztof Kawalec, Incydent. Komitet Narodowy Polski wobec perspektywy usunięcia z Armii Polskiej we Francji ochotników wywodzących się spośród jeńców z armii niemieckiej (lipiec 1918 r.)	110
Juliusz S. Tym, Drogi do powstania wielkopolskiego. Spojrzenie z perspektywy stulecia	130
Przemysław Olstowski, Mariusz Wołos, Rola militarna i polityczna Polskiej Organizacji Wojskowej w odzyskaniu niepodległości. Próba bilansu	159
Waldemar Rezmer, Polskie formacje wojskowe w Rosji 1917–1922 – baza źródłowa, stan wiedzy i postulaty badawcze	193
Robert Litwiński, O bezpieczeństwo wewnętrzne odrodzonej Rzeczypospolitej (1917–1922)	218

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Arkadiusz Tuliński, Listopad 1918 r. na terenie okupacji niemieckiej w wybranych dokumentach Polskiej Organizacji Wojskowej z zasobów Wojskowego Biura Historycznego	245
Piotr Podhorodecki, Anna Turza, Pierwszy projekt ustanowienia dnia 11 listopada Narodowym Świętem Niepodległości	391

RECENZJE, OMÓWIENIA I POLEMIKI

М.М. Смольянинов, Морально-боевое состояние российских войск Западного Фронта в 1917 году, Минск 2017 – Piotr Cichoracki	404
Noty o autorach	408
Instrukcja wydawnicza	411

Table of contents

From the editor in chief	9
--------------------------	---

ARTICLES AND STUDIES

Jarosław Centek, German land forces on the Eastern Front in November 1918	11
Jacek Jędrysiak, Long road to revival – visions of forming Polish military authorities under German occupation in 1916–1918	44
Krzysztof Kawalec, An incident. Polish National Committee on the perspective of defection from the Polish Army in France of the soldiers recruited from Polish POW of the German army (July 1918).	110
Juliusz S. Tym, The roads to the Greater Poland Uprising. A look from the perspective of a century	130
Przemysław Olstowski, Mariusz Wołos, The military and political role of Polish Military Organization in regaining independence. A tentative summary	159
Waldemar Rezmer, Polish military formations in Russia of 1917–1922 – source base, state of knowledge and research demands	193
Robert Litwiński, For homeland security of the reborn Republic of Poland (1917–1922)	218

SOURCE MATERIALS

Arkadiusz Tuliński, November 1918 in the territory under the German occupation in documents of Polish Military Organization in the resource of Military Historical Office	245
Piotr Podchorodecki, Anna Turza, The first proposal of establishing November 11 as the National Independence Day	391

REVIEWS, DISCUSSIONS AND POLEMICS

M.M. Смольянинов, Морально-боевое состояние российских войск Западного Фронта в 1917 году, Минск 2017 – Piotr Cichoracki	404
Notes about the authors	408
Publishing instruction	412

Оглавление

От главного редактора	9
-----------------------	---

СТАТЬИ И ИССЛЕДОВАНИЯ

Ярослав Центек, Немецкие сухопутные войска на восточном фронте в ноябре 1918 г.	11
Яцек Ендрышак, Долгий путь к возрождению: концепции структуры польского военного командования под немецкой оккупацией в 1916–1918 гг.	44
Кшиштоф Кавалец, Инцидент. Польский национальный комитет в контексте перспективы ликвидации из Польской Армии во Франции добровольцев – военнопленных из немецких войск (июль 1918 г.)	110
Юлиуш С. Тым, Предпосылки Великопольского восстания. Взгляд по прошествии столетия	130
Мариуш Волос, Пшемислав Ольстовски, Политическая и милитарная роль Польской военной организации в возвращении независимости. Попытка подведения итогов	159
Вальдемар Резмер, Польские военные формирования в России 1917–1922 гг. – база источников, объем научного знания о них и исследовательские концепции	193
Роберт Литвиньски, О внутренней безопасности возрожденной Польской Республики (1917–1922)	218

СПРАВОЧНЫЕ МАТЕРИАЛЫ

Аркадиуш Тулиньски, Ноябрь 1918 г. на территории немецкой оккупации в выбранных документах Польской военной организации в ресурсе Военно исторического бюро	245
Петр Подхородецки, Анна Турза, Первый проект провозглашения дня 11 ноября Национальным днем независимости	391

РЕЦЕНЗИИ, ОБСУЖДЕНИЯ И ПОЛЕМИКА

М.М. Смольянинов, Морально-боевое состояние российских войск Западного Фронта в 1917 году, Минск 2017 – Piotr Cichoracki	404
Заметки об авторах	408
Издательская инструкция	413

Od redaktora naczelnego

Szanowni Państwo,

Równo 100 lat temu Polska ponownie pojawiła się na mapach Europy. Wydarzenie to, jakże radosne dla naszych przodków, było następstwem splotu różnych wypadków natury politycznej, dyplomatycznej i militarnej. Redakcja „Przeglądu Historyczno-Wojskowego”, w porozumieniu z członkami Rady Naukowej naszego czasopisma, postanowiła uczcić tę wspaniałą rocznicę, wydając numer specjalny poświęcony militarnym aspektom odzyskania przez Polskę niepodległości.

Do naszego projektu zaprosiliśmy uznanych badaczy XX-wiecznej historii Polski, których nazwiska i dotychczasowy dorobek stanowią rękojmię potraktowania tego jakże ważnego tematu z odpowiednią starannością. Ponadto w niniejszym tomie wyniki swoich badań prezentują także pracownicy Wojskowego Biura Historycznego. Szerokie spektrum zagadnień – od problematyki *Ober-Ost*, czyli niemieckiej armii na wschodzie w 1918 r., która była u zarania Polski zagrożeniem wiszącym nad nami niczym miecz Damoklesa, poprzez POW, Korpusy Wschodnie, Armię Polską we Francji, powstanie wielkopolskie, początki polskich naczelnych władz wojskowych i bezpieczeństwo wewnętrzne odradzającej się Rzeczypospolitej – zapewnia reprezentatywność tematyczną. Niezwykle cennym uzupełnieniem artykułów jest krytyczna edycja dokumentów POW ze zbiorów Wojskowego Biura Historycznego – Centralnego Archiwum Wojskowego z rozbrajania okupantów na terenie Polski w listopadzie 1918 r. Dokumenty te są niezbitym dowodem na to, że odrodzenie naszej Ojczyzny nie było pozbawione krwawego dramatyzmu.

Życząc wszystkim Czytelnikom ciekawej lektury, niezmiennie zapraszam do publikowania wyników swoich badań na łamach „Przeglądu Historyczno-Wojskowego”.

Chwała niepodległej Polsce!

Daniel Koreś